

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Центральноукраїнський державний
університет імені Володимира Винниченка

Факультет історії, бізнес-освіти та права
Кафедра історії України та всесвітньої історії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри

«29» серпня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВОГО ІСТОРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки»

Спеціальність: 032 «Історія та археологія»

Освітня програма: Історія та археологія

Форма навчання: денна

Робоча програма навчальної дисципліни «Організація наукового історичного дослідження» розроблена на основі освітньо-наукової програми «Історія та археологія»; навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю: 032 «Історія та археологія».

Розробник: кандидат історичних наук, доцент Ковальков Олександр Леонідович

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри історії України та всесвітньої історії

Протокол № 2 від «29» серпня 2022 року

Завідувач кафедри

Бабак О.І.

Робоча програма навчальної дисципліни «Організація наукового історичного дослідження» для здобувачів вищої освіти спеціальності 032 «Історія та археологія» за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти. – ЦДУ імені В. Винниченка, 2022. – 19 с.

© Ковальков О. Л., 2022 рік

© ЦДУ імені В. Винниченка, 2022 рік

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1. 1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 03 «Гуманітарні науки»	Нормативна	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання: –	Спеціальність: 032 «Історія та археологія»	Рік підготовки	
		1-й	
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		2-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Освітня програма: «Історія та археологія»	Лекції	
		16 год.	
	Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)	Практичні, семінарські	
		14 год.	
		Лабораторні	
		год.	
		Самостійна робота	
		60 год.	
		Індивідуальні завдання:	
		год.	
Вид контролю:			
залік			

1. 2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу є вивчення теоретико-методологічних основ наукових досліджень і практики організації наукової діяльності, формування й розвиток навичок застосування різних методів наукового пошуку в професійній діяльності. Metі підпорядковані **завдання**, які полягають в:

- ознайомленні аспірантів з основами наукознавства та методологією наукових досліджень;
- набутті ними практичних навичок застосування загальнонаукових та спеціально-історичних методів у наукових історичних дослідженнях;
- формуванні навичок організації процесу наукового дослідження та оприлюднення його результатів;

– розвитку умінь роботи з різними джерелами інформації у процесі наукового дослідження;

– формуванні готовності до науково-дослідної роботи, стимулювання пошукової активності, прагнення до творчого пошуку.

У результаті вивчення навчальної дисципліни в аспірантів мають бути сформовані такі **компетентності**:

Загальні (ЗК)	Фахові (ФК)
<p>ЗК 1. Здатність до критичного аналізу й оцінки сучасних наукових досліджень, генерування нових ідей під час вирішення дослідницьких і практичних завдань, комплексних та інноваційних проблем.</p> <p>ЗК 2. Здатність створення та інтерпретації нових знань через наукове дослідження або інші передові вчення такої якості, що відповідають вимогам національного та міжнародного рівнів, до діяльності в інтернаціональних дослідницьких групах.</p> <p>ЗК 3. Здатність до абстрактного та аналітичного мислення й генерування нових ідей (креативність) під час вирішення дослідницьких і практичних завдань, в тому числі й у міждисциплінарних галузях.</p> <p>ЗК 4. Готовність дотримуватись етичних норм у професійній діяльності.</p> <p>ЗК 5. Здатність до самоорганізації, планування й розв'язання задач власного професійного й особистого зростання.</p> <p>ЗК 6. Здатність працювати автономно.</p> <p>ЗК 7. Здатність знаходити, обробляти та критично аналізувати інформацію з різних джерел.</p> <p>ЗК 8. Знання і розуміння предметної області та розуміння професії.</p> <p>ЗК 9. Здатність до фахового спілкування з непрофесіоналом у галузі.</p> <p>ЗК 10. Здатність до розроблення та управління проектами.</p>	<p>ФК 1. Володіти найбільш передовими, концептуальними та методологічними знаннями за спеціальністю 032 «Історія та археологія», уміння застосовувати їх у власних дослідженнях.</p> <p>ФК 2. Готовність до міждисциплінарних досліджень та залучення методик інших наук.</p> <p>ФК 3. Здатність застосовувати уміння критичного аналізу, оцінки і прогнозування нових та складних ситуацій.</p> <p>ФК 4. Здатність розробляти та реалізовувати власні науково-дослідні проекти, які дозволяють розв'язувати значущі наукові, соціальні, культурні, етичні проблеми і дають можливість створити нове знання.</p> <p>ФК 5. Здатність до комунікації з широкою науковою спільнотою та громадськістю у своїй та суміжних галузях наукової та професійної діяльності.</p> <p>ФК 6. Здатність ініціювати наукові проекти у галузі історичної науки та у професійній сфері діяльності, проявляти лідерство та автономність на всіх етапах їх реалізації.</p> <p>ФК 7. Здатність дотримуватись етичних і моральних норм, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності.</p> <p>ФК 8. Готовність до професійної діяльності, з урахуванням особливостей фаху історика та актуальних проблем сучасної гуманітаристики.</p> <p>ФК 9. Здатність до популяризації</p>

	науково-історичного знання. ФК 10. Готовність до роботи з ресурсами, необхідними для докторського дослідження.
--	---

1. 3. Очікувані програмні результати навчання:

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспіранти *здобудуть*:

– здатність до пошуку, аналізу та самостійної класифікації сукупності джерел, достатньої для реалізації дисертаційного дослідження;

– уміння оперувати основними концепціями, теоріями, проблемами філософії й методології науки і застосовувати їх у власних дослідженнях та/або під час наукової діяльності;

– готовність застосовувати основні наукові підходи і методи науково-дослідної діяльності; методи критичного аналізу й оцінки сучасних наукових досягнень під час розв’язання дослідницьких і практичних завдань, у тому числі й у міждисциплінарних галузях;

– здатність застосовувати різні види письмових та наукових текстів; розуміти зміст складних текстів з наукових проблем, у тому числі вузькоспеціальних, стилістичні особливості оформлення результатів дослідження у письмовій і усній формі;

– здатність проектувати та переконливо представляти групі фахівців проект науково-дослідної роботи для вирішення важливої проблеми в галузі;

– здатність дотримуватись етики наукових досліджень та принципів академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності.

– здатність презентувати результати дослідження у фаховому середовищі та широкому загалу;

– здатність завершити оригінальне наукове дослідження у вигляді дисертаційної роботи, заснованої на критичному аналізі джерел і синтезі наукових ідей та нових знань, і забезпеченій необхідним науковим апаратом;

– здатність висвітлювати історичні проблеми у формі, доступній для широкої аудиторії різного віку та фаху; публікувати наукові та науково-популярні тексти у фахових виданнях, ЗМІ, інформаційних ресурсах та ін.

– уміння користуватися нормативно-правовими і програмно-методичними документами, що визначають роботу в науковій установі та закладі освіти; визначати мету інноваційної діяльності, обґрунтувати необхідні внесення змін і готовність впроваджувати інноваційні прийоми у науково чи навчально-методичну роботу.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Наука як система уявлень про світ. Організаційна структура науки в Україні

Наука як особлива форма людської діяльності. Система наукових знань. Наукова діяльність. Мета та функції науки. Виникнення науки та її еволюція. Класифікація наук. Критерії науковості знань. Поняття та види наукової діяльності.

Організація наукової діяльності в Україні. Система науково-дослідницьких закладів України. Академічна, галузева наука та наука вищих навчальних закладів. Підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів. Нормативно-правова база. Аспірантура. Докторантура. Здобувачі наукового ступеня. Наукова школа як головна неформальна структура науки. Поняття, особливості, цілі та завдання науково-дослідної роботи. Класифікація наукових досліджень. Принципи організації наукового дослідження.

Тема 2. Основи методології наукової роботи історика

Сутність історії, її призначення. Історія як наука у широкому розумінні (наука про минуле природи й людства) й у вузькому розумінні (наука про минуле суспільства). Найважливіші завдання історичної науки. Функції історії. Вплив історичної науки на формування світогляду. Історична свідомість. Історія і політика. Історія й ідеологія. Історія і мистецтво. Роль історичного досвіду в житті суспільства. Історичне знання, як основа формування наукової думки. Зв'язок історичних знань із іншими дисциплінами гуманітарного блоку. Роль історичної освіти в опануванні історичними знаннями. Комплексна система підготовки історика. Університетська освіта, як система формування світогляду та методики вивчення історії.

Об'єкт і предмет пізнання в історії. Закон і закономірність в історії. Роль особи в історії. Особливості історії як об'єкту пізнання. Класифікація історичних знань. Проблема істинності. Сенс історії. Аксіологічні аспекти історичних знань. Філософія історії. Принципи поділу історичної науки (структурний, просторово-географічний, хронологічний). Історичний процес.

Загальна характеристика понятійного апарату історичної науки. Об'єктивно-суб'єктивна сутність історичних термінів. Категорії історичної науки. Історичний факт. Історична пам'ять. Поняття «історична епоха», «цивілізація», «формація». Основні поняття й категорії політичної історії. Основні поняття й категорії соціальної історії. Основні поняття й категорії економічної історії. Основні поняття й категорії історії культури.

Загальні принципи наукового пізнання. Теоретичні аспекти пізнання в історії. Історик як суб'єкт пізнання. Рівні та етапи пізнавальної діяльності історика. Поняття та класифікація методів дослідження. Філософські методи та їх роль у науковому пізнанні. Загальнонаукові методи: методи емпіричного дослідження; методи теоретичного дослідження; загальнологічні методи і прийоми дослідження. Загальнонаукові методи в історії. Основні методи історичного дослідження: історико-генетичний метод; історико-порівняльний метод; історико-

типологічний метод; історико-системний метод: діахронний метод. Основні принципи історичних досліджень.

Мова і стиль наукового твору. Науковий стиль і «науковий жаргон».

Тема 3. Джерельно-історіографічна база наукового історичного дослідження

Пошук інформації у процесі наукової роботи. Техніка роботи з літературою та джерелами. Поняття історичного джерела. Трагування джерела в сучасній історичній науці. Подія і факт. Первинні й вторинні, одиничні й масові джерела. Проблема «надійності» джерела. Класифікація історичних джерел. Методика пошуку, опрацювання та використання історичних джерел. Критичний метод. Історична герменевтика та семіотичний аналіз. Структурний аналіз та «реконструкція» джерела. Кліометрія. Методики «усної історії». Відображення усталених дефініцій, стандартів і стереотипів в тексті історика. Зворотна проєкція сучасного на минуле. Одиничне в тексті. Структура й моделі. Використання істориком метафор та риторичних прийомів. Джерелознавча критика.

Наукові бібліотеки, їх організація і документальні ресурси. Бібліографічні видання. Інтернет-ресурси, специфіка їх використання. Електронний пошук наукової інформації. Бази даних сучасних інформаційних мереж. Принципи роботи з науковою літературою. Форми запису опрацьованого матеріалу (анотація, план, тези, конспект, цитування).

Тема 4. Методика роботи над дисертаційним дослідженням

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії з історії – «двері» до науки. Процедура й атрибути обґрунтування актуальності вибраної теми дослідження. Процеси постановки мети і конкретних завдань дослідження. Структура вступної частини: актуальність дослідження, об'єкт, предмет, мета й завдання дослідження. Огляд історіографії. Презентація джерел та визначення їх інформативності. Вибір і обґрунтування методів дослідження. Літературний опис процесів і елементів дослідження. Виклад основного матеріалу: аргументація «від джерел»; аргументація «від думок попередників». Формулювання висновків та їх обґрунтування. Необхідність апробації наукових результатів. Оформлення бібліографічного списку.

Вимоги до оформлення дисертаційного дослідження.

Тема 5. Наукова комунікація й апробація результатів дослідження

Місце наукових комунікацій у сучасних масово-інформаційних процесах. Популяризація результатів наукових досліджень. Функції та різновиди наукових публікацій. Система фахової періодики для публікації результатів дослідження. Статті у фахових виданнях України й у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз даних: вимоги до змісту й оформлення. Послідовність написання наукової статті. Необхідні структурні елементи наукової статті. Монографія. Рецензія, відгук як критичне осмислення наукової праці. Спеціалізована комунікація через Інтернет. Наукові семінари, конференції, конгреси: форми участі й обміну результатами наукових досліджень. Зв'язки науковців з громадськістю. Підготовка тез доповіді: рекомендований обсяг,

структура. Форми усного оприлюднення наукових результатів: доповідь і повідомлення. Структура тексту доповіді. Методика написання доповіді. Повідомлення. Вимоги до усного виступу.

Тема 6. Етика наукових досліджень

Етика та праксеологія науки. Проблема свободи та відповідальності вченого-історика. Професійний етос науковця в сучасній Україні. Проблема академічної доброчесності. Плагіат і антиплагіат.

Тема 7. Основи психології наукової діяльності

Психологія наукової творчості. Організація творчої діяльності дослідника. Психологічні механізми розвитку наукового потенціалу особистості. Мотивація наукової діяльності. Ціннісна навантаженість наукового знання. Попередження психологічного «вигорання» та наукове довголіття.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин										
	денна форма					заочна форма					
	усього	у тому числі				усь го	у тому числі				
		л	п	л а б .	і н д .		СРС	л	п	лаб .	інд .
Тема 1. Наука як система уявлень про світ. Організаційна структура науки в Україні	14	2	2			10					
Тема 2. Основи методології наукової роботи історика	12	6	6								
Тема 3. Джерельно-історіографічна база наукового історичного дослідження	14		4			10					
Тема 4. Методика роботи над дисертаційним дослідженням	42	2				40					
Тема 5. Наукова комунікація й апробація результатів дослідження	2	2									
Тема 6. Етика наукових досліджень	4	2	2								
Тема 7. Основи психології наукової діяльності	2	2									
Усього годин	90	16	14			60					

4. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4. 1. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Організація наукових досліджень і підготовка наукових та науково-педагогічних кадрів в Україні	2
2	Основи методології наукової роботи історика. Принципи і методи наукового історичного дослідження	2
3	Технологія наукової діяльності історика	2
4	Дисертаційне дослідження: зміст, структура, оформлення	2
5	Апробація результатів наукових досліджень. Наукова звітність	2
6	Мова і стиль наукового твору	2
7	Етика в науково-дослідній роботі історика	2
8	Психологія наукової діяльності	2
	Разом	16

4. 2. Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Наукова картина світу. Наука і псевдонаука	2
2	Планування наукового дослідження, визначення його предмету й об'єкту	2
3	Проблема об'єктивності й суб'єктивності історичного пізнання	2
4	Проблема джерельної бази історичного дослідження	2
5	Методика роботи з науковою історичною літературою.	2
6	Науковий стиль і «науковий жаргон»	2
7	Етика в науково-дослідній роботі історика	2
	Разом	14

4. 4. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Нормативно-правова база науково-дослідної діяльності в Україні	10
2	Бібліографічний опис: функції, правила, міжнародний і національний стандарти	10
	Вимоги до змісту, структури й оформлення дисертаційного дослідження з історії	10
	Складання плану-проспекту дисертаційного дослідження	30
	Разом	60

4. 6. Методи навчання

Основними **формами навчальної роботи** є лекції, семінари, консультації, самостійна робота студентів під керівництвом викладача. Поточний контроль за виконанням завдань і засвоєнням навчального матеріалу здійснюється під час семінарських занять, консультацій, співбесід і колоквиуму.

Основні **форми освітнього процесу** при вивченні навчальної дисципліни «організація наукового історичного дослідження»: 1) навчальні заняття (лекції і семінарські заняття); 2) самостійна робота аспірантів; 3) контрольні заходи.

Види навчальної роботи здобувачів: 1) лекція з використанням структурно-логічних схем; 2) семінарське заняття; 3) консультація; 4) колоквиум; 5) залік.

У процесі вивчення дисципліни застосовуються наступні **методи навчання**:

– *за типом пізнавальної діяльності*: пояснювально-ілюстративний; репродуктивний; проблемного викладу; дослідницький; відповідно до логіки пізнання: аналітичний; індуктивний; дедуктивний;

– *за основними етапами процесу*: формування знань; формування умінь і навичок; застосування знань; узагальнення; закріплення; перевірка;

– *за системним підходом*: стимулювання та мотивація; контроль та самоконтроль;

– *за джерелами знань*: словесні – розповідь, пояснення, лекція; наочні – демонстрація, ілюстрація.

– *за рівнем самостійної розумової діяльності*: проблемний; частково-пошуковий; дослідницький; метод проблемного викладання.

4. 7. Засоби діагностики результатів навчання здобувачів освіти.

Порядок та критерії виставлення балів

Вивчення навчальної дисципліни «Організація наукового історичного дослідження» завершується заліком, тож загальна сума балів, які здобувачі вищої освіти можуть отримати продовж семестру, складає **100** балів.

Основною формою роботи аспіранта під час вивчення дисципліни є підготовка практичних завдань до семінарських занять і участь в обговоренні винесених на них проблем. До кожного заняття здобувач має виконати практичне завдання, яке оцінюється від **1** до **5** балів, а також брати участь в обговоренні винесених на заняття проблем (від **1** до **5** балів).

При оцінюванні практичних письмових завдань враховуються:

– повнота і глибина розкриття питання;
– цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки;
– використання для обґрунтування своєї думки нормативно-правових актів, стандартів, основної і додаткової літератури тощо;
– акуратність оформлення письмової роботи.

При оцінюванні усних відповідей враховуються:

– повнота і глибина розкриття питання;
– цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки;
– використання для обґрунтування своєї думки нормативно-правових актів, стандартів, основної і додаткової літератури тощо;
– емоційність та переконливість;
– культура мови.

Таким чином, за роботу під час семінарських занять здобувач вищої освіти може отримати до **70** балів.

Продовж семестру аспіранти мають виконати завдання, винесені на самостійне опрацювання й оприлюднити результати цієї роботи на колоквиумі. 1 – 3 завдання, які передбачають ознайомлення з нормативно-правовими актами й стандартами, оцінюються від **1** до **5** балів. Четверте завдання (складання плану-проспекту) оцінюється від **1** до **15** балів. До питань, винесених на самостійне опрацювання, застосовуються критерії, аналогічні тим, які передбачені для практичних завдань до семінарських занять. Таким чином, питання, винесені на самостійне опрацювання, можуть бути оцінені до **30** балів.

Підсумкова семестрова (залікова) оцінка (до **100** балів) є сумою балів, отриманих здобувачем під час семінарських занять (до **70** балів) і представлення результатів самостійної роботи (до **30** балів). Залік виставляється здобувачам вищої освіти, які виконали всі види навчальної роботи за результатами поточного контролю, і не передбачає обов'язкової їх присутності на заліковому заході. Аспірантам, які повністю виконали навчальний план і позитивно атестовані з навчальної дисципліни «Організація наукового історичного дослідження» (набрали не менше 60% від 100 балів), сумарний результат семестрового контролю в балах та оцінка за національною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та за шкалою ECTS заноситься у відомість обліку успішності та залікову книжку.

4. 8. Перелік програмових питань для самоконтролю:

1. Підготовка й атестація наукових і науково-педагогічних кадрів в Україні.
2. Загальнонаукові й спеціально-історичні методи наукового дослідження.
3. Проблема об'єктивності й суб'єктивності історичного пізнання.
4. Планування наукового дослідження.
5. Дисертаційне дослідження: зміст, структура, оформлення.
6. Наукові публікації: стаття, тези, монографія.
7. Наукометричні бази даних.
8. Мова і стиль наукового твору.
9. Етика в науково-дослідній роботі історика.
10. Проблема академічної доброчесності в науковій діяльності.

4. 9. Схема нарахування балів, які отримують здобувачі вищої освіти:

Семінарські заняття (СЗ)							Самостійна робота (завдання)				Сума
СЗ 1	СЗ 2	СЗ 3	СЗ 4	СЗ 5	СЗ 6	СЗ 7	З 1	З 2	З 3	З 4	
5+5	5+5	5+5	5+5	5+5	5+5	5+5	10	10	10	30	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73	задовільно	
60-63		
35-59	незадовільно	незараховано
1-34	незадовільно	незараховано

5. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

5. 1. Рекомендована література

Нормативно-правові акти

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01. 07. 2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
2. Закон України «Про освіту» від 05. 09. 2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
3. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 11. 10. 2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>
4. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання: ДСТУ 8302:2015 URL: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page?id_doc = 64411
5. Про державну атестацію закладів вищої освіти в частині провадження ними наукової (науково-технічної) діяльності: Наказ Міністерства освіти і науки України №338 від 12. 03. 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0688-19#Text>
6. Про затвердження вимог до оформлення дисертації: Наказ Міністерства освіти і науки України №40 від 12. 03. 2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>
7. Про затвердження ліцензійних умов провадження освітньої діяльності: Постанова Кабінету Міністрів України №1387 від 30. 12. 2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-%D0%BF#Text>
8. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій: Постанова Кабінету Міністрів України №1341 від 23. 11. 2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>
9. Про затвердження переліку галузей і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України №266 від 29. 04. 2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF#Text>
10. Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України №997 від 11. 07. 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19#Text>
11. Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах): Постанова Кабінету Міністрів України №261 від 23. 03. 2016 в редакції Постанови КМУ №238 від 03. 04. 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text>
12. Про присудження ступеня доктора філософії: Постанова Кабінету Міністрів України №167 від 06. 03. 2019 в редакції Постанови КМУ №608 від 09. 06. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2019-%D0%BF#Text>
13. Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії: Постанова Кабінету Міністрів України №167 від 06. 03. 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2019-%D0%BF#Text>

<https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-mentu-z-prisudzhennya-stupenya-doktora-filosofiyi>

14. Рекомендації щодо запобігання академічному плагиату та його виявлення в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо): Лист МОН України №1/11-8681 від 15. 08. 2018 р.

Основна література

1. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень. К.: АБУ, 2002. 480 с.
2. Бірта Г. О., Бургу Ю. Г. Методологія і організація наукових досліджень: Навч. посіб. К.: «Центр учбової літератури», 2014. 142 с.
3. Важинський С. Є., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень: Навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
4. Грищенко І. М. Основи наукових досліджень: Навч. посіб / І. М. Грищенко, О. М. Григоренко, В. А. Борисенко.: К.: КНТЕУ, 2011. 185 с.
5. Данильян О. Г. Організація та методологія наукових досліджень: Навч. посіб. / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. Х.: Право, 2017. 448 с.
6. Медвідь В. Ю. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях): Навч. посіб. / Ю. В. Медвідь, Данько Ю. І., Коблянська І. І. Суми: СНАУ, 2020. 220 с.
7. Методологія та організація наукових досліджень: Навч.-метод. Посібник / В. М. Михайлов та ін. Х.: ХДУХТ, 2014. 220 с.
8. Мокін Б. І., Мокін О. Б. Методологія та організація наукових досліджень: Навч. посіб. Вінниця: ВНТУ, 2014. 180 с.
9. Основи методології та організації наукових досліджень: навчальний посібник для студентів, курсантів, аспірантів, ад'юнктів / за ред. А. Є. Конверського. К.: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
10. Швець Ф. Д. Методологія та організація наукових досліджень: Навч. посіб.. Віче: НУВГП, 2016. 151 с.

Допоміжна література

11. Архівні установи України: Довідник /Автори-укладачі О. І. Алтухова, С. І. Андропова, Л. С. Анохіна та ін. К.: Держкомархів України, 2000. 260 с.
12. Архівні установи України: довідник. Т. 1. Державні архіви / Держкомархів України. УНДІА СД: редкол.: Т. В. Боряк (голова), І. Б. Матяш, Г. В. Папакін. К., 2005. 692 с.
13. Баранов С. Т., Нестерова В. Л. Наука и культура: развитие и взаимодействие в современном обществе: монография. Ставрополь : Изд-во СКФУ, 2016. 137 с.
14. Барг М. А. Категории и методы исторической науки. М.: Наука, 1984. 342 с.
15. Барг М. Эпохи и идеи: становление историзма. М.: Мысль, 1987. 348 с.
16. Блок М. Апология истории или ремесло историка / пер. Е. М. Лысенко, примечания А. Я. Гуревича. М.: Наука, 1973. 232 с.

17. Брайчевський М. Ю. Вступ до історичної науки: Курс лекцій, прочитаних в університеті «Києво-Могилянській академії». К.: Academia, 1995. 168 с.
18. Вебер М. Наука как призвание и профессия / Пер. с нем. *Самосознание европейской культуры XX века*. М.: Политиздат, 1991. 132 с.
19. Галжуров Ю. С. Кількісні методи в історичних дослідженнях: досвід і деякі питання методики. *Український історичний журнал*. 1994. №4. С. 30–40.
20. Горбатюк Т. В. Світ як транзитне мегасупільство: цивілізаційний, культурний, науковий виміри : монографія / Т. В. Горбатюк, Т. В. Данилова, А. Ю. Самарський. К.: Медінформ, 2016. 407 с.
21. Грицак Я. Як стати добрим істориком (блог на zaxid.net): URL: https://zaxid.net/yak_stati_dobrim_istorikom_n1093565
22. Доманська Е. Історія та сучасна гуманітаристика: дослідження з теорії знання про минуле / пер. з поль. К.: Ніка-центр, 2012. 264 с.
23. Дубровіна Л. А., Зубкльва Н. М. Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського як архівна установа. *Архіви України*. 1999. № 1/6 (242). С. 13–26.
24. Житков О. А. Про особливості підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в умовах військового стану. *Третій рівень освіти в Україні: особливості підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів у сучасних умовах війни: матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 27 червня – 7 серпня 2022*. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 133–135.
25. Історична наука: термінологічний і понятійний довідник: Навч. посіб. / В. М. Литвин, В. І. Гусєв, А. Г. Слюсаренко та ін. К. : Вища шк., 2002. 430 с.
26. Йорн Р. Нові шляхи історичного мислення / пер. з нім. Львів: Літопис, 2010. 358 с.
27. Ковальченко И. Д. Методы исторического исследования. М., 2003. 486 с.
28. Колінгвуд Р. Дж. Ідея історії / пер. з англ. О. Мокровольський. К.: Основи, 1996. 615 с.
29. Космина В. Г. Проблеми методології цивілізаційного аналізу історичного процесу. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2011. 310 с.
30. Кроче Б. Теория и история историографии / пер. с итал. И. М. Заславской. М.: Школа «Языки русской культуры», 1998. 192 с.
31. Ланглуа Ш.-В., Сеньобос Ш. Введение в изучение истории / пер. с фр. А. Серебряковой; под ред. и со вступ. ст. Ю. И. Семенова. М., 2004. 305 с.
32. Мельник В. П. Філософія. Наука. Техніка: Методолого-світоглядний аналіз: монографія. Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2010. 589 с.
33. Нові підходи до історіописання / За ред. Пітера Берка. К.: Ніка-Центр, 2013. 368 с.
34. Новый образ исторической науки в век глобализации и информатизации / Под ред. Л. П. Репиной. М., 2005. 288 с.

35. Особисті архівні фонди відділу рукописів. Анотований покажчик / Укладачі: Баб'як П., Дзьобан О., Домбровська Є., Трегуб М. / відп. ред. Крушельницька Л. Львів: Львівська наукова бібліотека імені В. Стефаника НАН України, 1995. 250 с.
36. Особові архівні фонди Інституту рукопису: Путівник / ред. колегія О. С. Онищенко (відп. редактор), Г. В. Боряк, С. Г. Даневич (відп. секретар), Л. А. Дубровіна (заступ. відпов. редактора), Н. М. Зубкова та інші / Національна академія наук України. Національна бібліотека України імені В. Вернадського. Інститут рукопису. К., 2002. 768 с.
37. Палієнко М. Г. Архівні центри української еміграції: створення, функціонування, доля документальних колекцій. К.: Темпора, 2008. 688 с.
38. Поппер К. Нищета историцизма / пер. с англ. М.: Издательская группа «Прогресс» VІА, 1993. 185 с.
39. Про А. Двенадцать уроков по истории / пер. Ю.В. Ткаченко. М.: Российск. гос. гуманит. ун-т, 2000. 336 с.
40. Историческая наука сегодня: теория, методы, перспективы / Под ред. Л. П. Репиной. М.: Издательство ЛКИ, 2012. 608 с.
41. Райнгарт К. Минуле майбутнє: Про семантику історичного часу / пер. з нім. В. Шведа; за ред. С. Стельмаха. К.: Дух і літера, 2005. 380 с.
42. Реєнт О. П. Сучасна історична наука в Україні: шляхи поступу. *Український історичний журнал*. 1999. № 3. С. 3–22.
43. Рікер П. Історія і істина / пер. В. Шовкуна. К.: Видавничий дім «КМ Академія», 2001. 396 с.
44. Святець Ю. Кліометрика. Ч. 2: Формально-кількісні та математично-статистичні методи. Дніпропетровськ: Вид-во Дніпропетровського ун-ту, 2003. 384 с.
45. Селігей П. О. Світло і тіні наукового стилю. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 627 с.
46. Сурмін Ю. П. Майстерня вченого : підручник для науковця. К.: НМЦ «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2006. 302 с.
47. Тош Д. Стремление к истине. Как овладеть мастерством историка / пер. с англ. М.: Издательство «Весь Мир», 2000. 296 с.
48. Фуко М. Слова и вещи: Археология гуманитарных наук / пер. с фр. СПб.: А-сад: АОЗТ «Талисман», 1994. 405 с.
49. Хаттон П. История как искусство памяти / пер. с англ. СПб.: Изд-во «Владимир Даль», 2004. 424 с.
50. Яковенко Н. Вступ до історії. К.: Критика, 2007. 375 с.
51. Яковенко Н. Одна Кліо – дві історії. *Критика*. 2002. № 12 (62). С. 12–44.
52. Ясперс К. Смысл и назначение истории / пер. с нем. М.: Политиздат, 1991. 527 с.

5. 2. Методичне забезпечення

1. Ковальков О. Л. Використання закордонних наукових інформаційних ресурсів та електронних архівів при підготовці дисертаційних

досліджень з історії у сучасних умовах війни. *Третій рівень освіти в Україні: особливості підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів у сучасних умовах війни: матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 27 червня – 7 серпня 2022*. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 162–165.

5. 3. Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України (законодавство): URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main>
2. Інститут історії України НАН України: URL: www.history.org.ua/
3. Міжнародний комітет історичних наук: URL: www.cish.org/
4. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського: URL: www.nbuv.gov.ua

6. ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Політика щодо академічної доброчесності формується на основі дотримання принципів академічної доброчесності відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», з урахуванням норм Положення «Про академічну свободу та академічну доброчесність в Центральнотукаїнському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка» (затверджене Вченою радою, протокол №2 від 30. 09. 2019; №10 від 07. 02. 2022).